

SXEDIO.39B

5.4.1912: ΟΙ ΠΑΡΑΙΤΗΘΕΝΤΕΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ ΜΕ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥΣ ΤΟΝΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΑΓΩΝΑ ΓΙΑ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΛΑΟΥ ΓΙΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Μετά την παραίτηση τους οι Έλληνες βουλευτές εξέδωσαν προκήρυξη προς το λαό, με την οποία τον ενημέρωναν για τα διαδραματισθέντα και τον καλούσαν σε ενότητα γύρω από Κεντρική Επιτροπή που είχε σχηματισθεί.

Αναφερόταν στην προκήρυξη:

" Συμπατριώται,

Η Κύπρος, η μεγαλειότερα νήσος της Ανατολικής Μεσογείου, κατέχει θέσιν εξέχουσαν εν τη παγκοσμίω ιστορική σταδιοδρομία. Ως εκ της γεωγραφικής αυτής θέσεως ευρέθη εις την ανάγκην να υποστή τας μεγαλειτέρας και αγριωτέρας επιθέσεις της Αφρικής και της Ασίας ακόμη και της Δύσεως.

Τας επιθέσεις όμως ταύτας υπέμεινε γενναίως χάρις εις την ελληνικήν αυτήν σύστασιν και τον ως εκ ταύτης ανώτερον αυτής πολιτισμόν. Ηδυνήθη δε δι' αιώνων μακρών σκληρός δουλείας να διατηρήση ακραιφνές το ελληνικόν αυτής φρόνημα και ανόθευτον τον εθνικόν αυτής χαρακτήρα, τον οποίον ουδέ το παράπαν ηδυνήθη να αλλοιώση η επί του εδάφους αυτής εγκατάστασις χιλιαδων τινών εκ των εκάστοτε κατακτητών, ευαρίθμων πάντοτε απέναντι του ιθαγενούς ελληνικού πληθυσμού. Και ηδυνήθη ακόμη η ελληνική Κύπρος διά μέσου μαρτυριών ανεκδιήγητων και θυσιών απεριγράπτων να διατηρήση το ζώπυρον χριστιανικού και ελληνικού φωτός, καίτοι περισιγγομένη υπό χωρών, επί των οποίων εξηπλώθη πυκνόν το εκ της δουλείας σκότος εις βάρος του χριστιανισμού και του πολιτισμού.

Τοιαύτην εύρε την Κύπρον η Αγγλία, ότε προ ετών 34, διά σκοπούς ιδίους αποβλέψασα εις αυτήν ως προς σπουδαιότατον στρατηγικόν εν τη Ανατολική

Μεσογείω σταθμόν διά τα πολιτικά αυτής σχέδια επί των πέριξ χωρών, κατέλαβεν αυτήν και υπήγαγεν υπό την διοίκησιν της. Καίτοι δε διά της μεταπολιτεύσεως ταύτης η Κύπρος μετήλασσε Κύριον, ενώ ήλπιζεν, ότι την τουρκικήν δουλείαν θα διεδέχετο η εθνική αυτής αποκατάστασις, εν τούτοις εδέχθη μετ' ανακουφίσεως την μεταπολίτευσιν διότι επίστευσε τούτο μεν εις τας επισήμους αγγλικάς επαγγελίας περί υλικής και ηθικής ευημερίας της νήσου υπό την αγγλικήν διακυβέρνησιν, τούτο δε διότι ήλπισεν ότι υπό διοίκησιν διεξαγομένην εν ονόματι φιλελευθέρου έθνους θα προάγετο το έργον της ελευθερίας της και δεν θα εβράδυνεν η εκπλήρωσις της εθνικής αυτής αποκαταστάσεως.

Ευλόγως, θα ηδύνατο τις να πιστεύση ότι η Αγγλία καταλαμβάνουσα ένα τόσον πολύτιμον δι' αυτήν στρατηγικόν σταθμόν, θα παρείχεν αφειδώς τα μέσα δι' ών θα προήγετο προς πάσαν ανάπτυξιν ο λαός ο κατοικών την νήσον. Εν τούτοις τα πράγματα απέδειξαν προς έκπληξιν πάντων, ότι ουχί μόνον ουδέν εξ' ιδίων διά την εσωτερικήν της νήσου ευημερίαν, διάθεσεν, αλλά και τας υποχρεώσεις αυτής προς την Τουρκίαν, διά την εκχώρησιν της νήσου, εσκέφθη να πληρωση κατά το πλείστον διά χρήματος κυπριακού και ούτω η πτωχή Κύπρος μέχρι σήμερον έχει πληρώση υπέρ των ιδιαιτέρων υποχρεώσεων της Αγγλίας περί τα **2.000.000** λιρών.

Ευλόγως επίσης θα ηδύνατο τις να πιστεύση ότι η αγγλική Κυβέρνησις θα ηρκείτο εις μόνα τα από της στρατηγικής αυτής απόψεως ωφελήματα και θα άφηνε τον λαόν, αναπτυχθή εις τελείαν εσωτερικήν αυτοδιοίκησιν, υπό τοιαύτην δε έννοιαν και απεδέχθη ο λαός τας χορηγηθείσας **4** έτη μετά την κατοχήν συνήθως συνταγματικής ελευθερίας.

Τοιαύτη εφάινετο και η αντίληψις και αυτών των επισήμων εν Αγγλία κύκλων της εποχής εκείνης ως εκ της επισήμου μαρτυρείται αλληλογραφίας. Και όμως τα πράγματα και ως προς τούτο απέδειξαν ότι ουχί μόνον προς ελευθερίαν και αυτοδιοίκησιν δεν χειραγωγήθη ο λαός αλλά και συστηματικώς

παρηγκωνίσθη το ιθαγενές στοιχείον, πάσης εξουσίας επιμελώς συγκεντρωθείσης εις τας χείρας Αγγλων. Και εκεί δι' ένθα ηθέλησαν να χρησιμοποιήσωσιν ιθαγενείς διά την κυβερνητικήν μηχανήν έπραξαν τούτο μετά τόσης μεροληψίας υπέρ του μειοψηφούντος τουρκικού στοιχείου ώστε ουδεμία εις ουδένα να μείνη αμφιβολία ότι εφαρμόζεται σχέδιον διαστάσεως των δύο στοιχείων κατά την αρχήν του διαίρει και βασίλευε.

Οι κατά καιρούς Έλληνες αντιπρόσωποι εν τω Νομοθετικώ Συμβουλίω ουδεμίαν παρέλειψαν ευκαιρίαν όπως εγείρωσι την φωνήν αυτών κατά τε του συνόλου και των λεπτομερειών του αδίκου συστήματος της εν Κύπρω αγγλικής διοικήσεως και αυτός δι' απ' ευθείας ο λαός διά ψηφισμάτων και υπομνημάτων, αλλ' η φωνή αυτών ήχησε πάντοτε εις ώτα μη ακουόντων. Ένεκα της πλημμελούς συστάσεως του Νομοθετικού Συμβουλίου εν τω οποίω την πλειονοψηφίαν έχουσιν οι Αγγλοι μετά των Τούρκων, οι Έλληνες αντιπρόσωποι καίπερ αντιπροσωπεύοντες τα 4/5 του λαού της νήσου ευρέθησαν πάντοτε εν μειοψηφία επί των σπουδαίων νομοθετικών μέτρων, άτινα θα έφερον τον τόπον ημών εις την οδόν της ευημερίας.

Ημείς εκλεγέντες υπό του λαού εν στιγμαίς κορυφώσεως πλέον της γενικής δυσφορίας επί τη καταστάσει αύτη την οποίαν εις την συνείδησιν του λαού καθιστά ολονέν βαρύτεραν η προΐούσα εξέλιξις του δημοσίου φρονήματος, ενομίσαμεν καθήκον ημών απαραίτητον να υποδείξωμεν προς την Κυβέρνησιν ποίαι πολιτειακαί και οικονομικά μεταρρυθμίσεις έδει απαραίτητως να εκτελεσθώσιν όπως ο τόπος βαδίση ασφαλώς προς την ευημερίαν αυτού, εζητήσαμεν δε να γείνωσι τα εξής:

α). Να μεταρρυθμισθή η βάση του πολιτεύματος αυτής ώστε να δοθή πραγματική συμμετοχή εις τον λαόν εν τη διοικήσει των ιδίων αυτού υποθέσεων και εν τη διαχειρίσει των ιδίων αυτού χρημάτων.

β). Να αυξηθή ο αριθμός των Ελλήνων βουλευτών εν τω Νομοθετικώ κατά την αναλογίαν του πληθυσμού των δύο εν τω τόπω στοιχείων.

γ). Να απαλλαγή η νήσος της αδίκου αφαιμάξεως ήτις γίνεται αυτή διά του λεγομένου φόρου της υποτελείας ολόκληρος δε η πρόσδοδος της Κύπρου να δαπανάται υπέρ της Κύπρου.

δ). Να αποδοθώσιν εις την νήσον τα υπό της αγγλικής κυβερνήσεως κατακρατούμενα εις αδίκους προφάσεις κυπριακά χρήματα υπό τον τίτλον περισσεύματα της Κύπρου, όπως θεραπευθώσιν ανάγκαι απαραίτητοι της νήσου.

Ταύτα κυρίως εζητήσαμεν παρά κυβερνήσεως σεμνυνομένης διά τας φιλευλευθέρους ιδέας της και τον ανώτερον πολιτισμόν της, αλλ' η απάντησις αυτής εις τα δίκαια ταύτα αιτήματα της αντιπροσωπείας του λαού υπήρξε τελεία άρνησις και αποδοκιμασία αυτών.

Η αντιπροσωπεία του Κυπριακού λαού ενόμισε ότι δεν είχε πλέον ουδεμίαν αποστολήν εν τω Νομοθετικώ Συμβουλίω. Διεμαρτυρήθη, παρητήθη και απεχώρησε του Νομοθετικού μη θέλουσα να μετέχη των ευθυνών συστήματος διοικήσεως ταπεινωτικού και επιζημίου διά την ημετέραν πατρίδα.

Τα συγκροτηθέντα αυτή τη ημέρα της υποβολής της παραιτήσεως ημών υπό του λαού της πρωτεύουσας Συλλαλητήρια και τα αυθημερόν καταταφθάσαντα πανταχόθεν της νήσου τηλεγραφήματα κατέδειξαν περιτράνωσ ότι η παραίτησις ημών από του βουλευτικού αξιόματος ήτο απαίτησις αυτού του λαού.

Εν Λευκωσία εσηματίσθη ήδη Κεντρική Επιτροπή υπό την προεδρίαν Αυτού του Μακαρ. Αρχιεπισκόπου πάσης Κύπρου, ης μετέχουσιν οι αρχιερείς, ο ηγούμενος Κύκκου και ημείς οι τέως βουλευταί, φροντίσατε δε και υμείς να σχηματίσητε τοπικός επιτροπός μεθ' ων να συνεννοήται η Κεντρική Επιτροπή.

Τρέφομεν ακράδαντον την πεποίθησιν ότι ο θεός ευλογεί άνωθεν τον δίκαιον αγώνα του Κυπριακού λαού και ότι το αγγλικόν έθνος αν είναι όντως φιλοδίκαιον και φιλελεύθερον να εννοήση ταχέως ότι επιβάλλεται εις την Κυβέρνησιν αυτού να αναγνωρίση το δίκαιον των αιτημάτων τούτων.

Εν Λευκωσία τη 5 Απριλίου 1912.

Π. Κωνσταντινίδης, Θ. Θεοδότου, Α. Λιασίδης, Ι. Οικονομίδης, Ε. Χατζηϊωάννου, Λ. Ε. Λοιζου, Ι. Κυριακίδης, Ν. Κλ. Λανίτης και Ε. Ν. Ζήνων.

(Μεταγλώττιση)

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

"Συμπατριώτες,

Η Κύπρος, η μεγαλύτερη νήσος της Ανατολικής Μεσογείου, κατέχει εξέχουσα θέση στην παγκόσμια ιστορική σταδιοδρομία. Λόγω της γεωγραφικής θέσης της βρέθηκε στην ανάγκη να υποστεί τις μεγαλύτερες και αγριότερες επιθέσεις της Αφρικής και της Ασίας, ακόμη και της Δύσης.

Τις επιθέσεις όμως αυτές υπέμεινε γενναία χάρη στην ελληνική της σύσταση και τον πολιτισμό της από αυτήν. Μπόρεσε δε για αιώνες μακράς σκληρής δουλείας να διατηρήσει ακραιφνή το ελληνικό της φρόνημα και ανόθευτο τον εθνικό της χαρακτήρα, τον οποίο τίποτε δεν μπόρεσε να αλλοιώσει η εγκατάσταση στο έδαφος της χιλιάδων από τους εκάστοτε κατακτητές, που ήσαν περισσότεροι πάντοτε απέναντι στο ιθαγενή ελληνικό πληθυσμό. Και μπόρεσε ακόμη η ελληνική Κύπρος μέσω ανεκδιήγητων μαρτυριών και απεριγράπτων θυσιών να διατηρήσει το ζώπυρο χριστιανικού και ελληνικού φωτός, παρά το γεγονός ότι περισφίγγεται από χώρες, στις οποίες εξαπλώθηκε πυκνό το σκοτάδι από τη δουλεία σε βάρος του χριστιανισμού και του πολιτισμού.

Τέτοια βρήκε την Κύπρο η Αγγλία, όταν πριν από **34** χρόνια, και αφού απέβλεψε για σκοπούς δικούς της σ' αυτήν ως προς σπουδαιότατο στρατηγικό σταθμό στην Ανατολική Μεσόγειο για τα πολιτικά της σχέδια στις γύρω χώρες, την κατέλαβε και έθεσε υπό την διοίκηση της. Παρόλον ότι δε, με τη μεταπολίτευση της η Κύπρος άλλασε Κύριο, ενώ ήλπιζε, ότι την τουρκική δουλεία θα διεδεχόταν η εθνική της αποκατάσταση, εν τούτοις δέχθηκε με ανακούφιση τη

μεταπολίτευση διότι πίστευσε μεν στις επίσημες αγγλικές επαγγελίες για υλική και ηθική ευημερία της νήσου υπό την αγγλική διακυβέρνηση, και αυτό διότι ήλπισε ότι υπό διοίκηση διεξαγόμενη στο όνομα φιλελεύθερου έθνους θα προαγόταν το έργο της ελευθερίας της και δεν θα καθυστερούσε η εκπλήρωση της εθνικής της αποκατάστασης.

Εύλογα, θα μπορούσε κάποιος να πιστεύσει ότι η Αγγλία καταλαμβάνοντας ένα τόσο πολύτιμο γι' αυτήν στρατηγικό σταθμό, θα έδιδε αφειδώς τα μέσα με τα οποία θα προαγόταν προς κάθε ανάπτυξη ο λαός που κατοικεί στη νήσο. Εν τούτοις τα πράγματα απέδειξαν προς έκπληξη όλων, ότι όχι μόνο τίποτε δεν διέθεσε από τα δικά της για την εσωτερική ευημερία της νήσου, αλλά και τις υποχρεώσεις της προς την Τουρκία, για την εκχώρηση της νήσου, σκέφθηκε να πληρώσει κατά το πλείστο, με κυπριακό χρήμα και έτσι η πτωχή Κύπρος μέχρι σήμερα έχει πληρώσει υπέρ των ιδιαίτερων υποχρεώσεων της Αγγλίας γύρω στα **2.000.000** λίρες.

Εύλογα επίσης θα μπορούσε κάποιος να πιστεύσει ότι η αγγλική Κυβέρνηση θα αρκείτο μόνο στα ωφελήματα από τη στρατηγική αυτή άποψη και θα άφηνε το λαό, να αναπτυχθεί σε τελεία εσωτερική αυτοδιοίκηση, υπό τέτοιαν δε έννοια και απεδέχθηκε ο λαός τις συνήθεις συνταγματικές ελευθερίες που παραχωρήθηκαν **4** έτη μετά την κατοχή.

Τέτοια φαινόταν και η αντίληψη και αυτών των επισήμων κύκλων της εποχής εκείνης στην Αγγλία όπως μαρτυρείται από την επίσημη αλληλογραφία. Και όμως τα πράγματα και ως προς τούτο απέδειξαν ότι όχι μόνο προς ελευθερία και αυτοδιοίκηση δεν χειραγωγήθηκε ο λαός αλλά και συστηματικά παραγκωνίσθηκε το ιθαγενές στοιχείο, με τη συγκέντρωση κάθε εξουσίας επιμελώς στα χέρια των Αγγλων. Και εκεί δε όπου θέλησαν να χρησιμοποιήσουν ιθαγενείς για την κυβερνητική μηχανή το έκαμαν με τόση μεροληψία υπέρ του τουρκικού στοιχείου που μειοψηφούσε ώστε καμιά σε κανένα να μη μείνει αμφιβολία ότι εφαρμόζεται σχέδιο διάστασης των δύο

στοιχείων κατά την αρχή του διαίρει και βασίλευε.

Οι κατά καιρούς Έλληνες αντιπρόσωποι στο Νομοθετικό Συμβούλιο δεν παρέλειψαν καμιά ευκαιρία για να εγείρουν την φωνή τους και κατά του συνόλου και των λεπτομερειών του άδικου συστήματος της αγγλικής διοίκησης στην Κύπρο και αυτός δε απ' ευθείας ο λαός με ψηφίσματα και υπομνήματα, αλλά η φωνή τους ήχησε πάντοτε σε αυτιά ανθρώπων που δεν άκουαν. Λόγω της πλημμελούς σύστασης του Νομοθετικού Συμβουλίου στο οποίο την πλειονοψηφία έχουν οι Άγγλοι με τους Τούρκους, οι Έλληνες αντιπρόσωποι, παρόλον αντιπροσωπεύοντες τα 4/5 του λαού της νήσου βρέθηκαν πάντοτε σε μειοψηφία στα σπουδαία νομοθετικά μέτρα, τα οποία θα έφεραν τον τόπο μας στην οδό της ευημερίας.

Εμείς εκλεγέντες από το λαό σε στιγμές κορύφωσης πλέον της γενικής δυσφορίας στην κατάσταση αυτή την οποία στη συνείδηση του λαού καθιστά ολοένα βαρύτερη η εξέλιξη του δημόσιου φρονήματος, νομίσαμε απαραίτητο καθήκον να υποδείξουμε προς την Κυβέρνηση ποιες πολιτειακές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις έπρεπε απαραίτητα να εκτελεσθούν όπως ο τόπος βαδίζει ασφαλώς προς την ευημερία του, ζητήσαμε δε να γίνουν τα εξής:

α). Να μεταρρυθμισθεί η βάση του πολιτεύματος της ώστε να δοθεί πραγματική συμμετοχή στο λαό στη διοίκηση των ιδίων του υποθέσεων και στη διαχείριση των ιδίων του χρημάτων.

β). Να αυξηθεί ο αριθμός των Ελλήνων βουλευτών στο Νομοθετικό κατά την αναλογία του πληθυσμού των δύο στοιχείων στον τόπο.

γ). Να απαλλαγεί η νήσος από την άδικη αφαίμαξη η οποία γίνεται με το λεγόμενο φόρο της υποτελείας ολόκληρη δε η πρόσσδος της Κύπρου να δαπανάται υπέρ της Κύπρου.

δ). Να αποδοθούν στη νήσο τα κυπριακά χρήματα που κατακρατούνται από την αγγλική κυβέρνηση με άδικες προφάσεις υπό τον τίτλο περισεύματα της Κύπρου, για να θεραπευθούν απαραίτητες ανάγκες της νήσου.

Αυτά κυρίως ζητήσαμε από κυβέρνηση σεμνυνόμενη για τις φιλελεύθερες ιδέες της και τον ανώτερο πολιτισμό της, αλλά η απάντηση της στα δίκαια αυτά αιτήματα της αντιπροσωπείας του λαού υπήρξε τελεία άρνηση και αποδοκιμασία τους.

Η αντιπροσωπεία του Κυπριακού λαού νόμισε ότι δεν είχε πλέον καμιά αποστολή στο Νομοθετικό Συμβούλιο. Διαμαρτυρήθηκε, παραιτήθηκε και αποχώρησε από το Νομοθετικό μη θέλοντας να μετέχει στις ευθύνες συστήματος διοίκησης ταπεινωτικού και επιζήμιου για την πατρίδα μας.

Τα συλλαλητήρια που συγκροτήθηκαν αυτή την ημέρα της υποβολής της παραίτησης μας από το λαό της πρωτεύουσας και τα τηλεγραφήματα που κατέφθασαν αυθημερόν από παντού της νήσου κατέδειξαν περίτρανα ότι η παραίτηση μας από το βουλευτικό αξίωμα ήταν απαίτηση του του λαού.

Στη Λευκωσία σχηματίσθηκε ήδη Κεντρική Επιτροπή υπό την προεδρία του Μακαρ. Αρχιεπισκόπου πάσης Κύπρου, στην οποία μετέχουν οι αρχιερείς, ο ηγούμενος Κύκκου και εμείς, οι τέως βουλευτές, φροντίσετε δε κι εσείς να σχηματίσετε τοπικές επιτροπές με τις οποίες να συνεννοείται η Κεντρική Επιτροπή.

Τρέφομεν ακράδαντη την πεποίθηση ότι ο θεός ευλογεί από άνω τον δίκαιο αγώνα του Κυπριακού λαού και ότι το αγγλικό έθνος αν είναι όντως φιλοδίκαιο και φιλελεύθερο να εννοήσει γρήγορα ότι επιβάλλεται στην Κυβέρνηση του να αναγνωρίσει το δίκαιο των αιτημάτων αυτών.

Λευκωσία τη 5 Απριλίου 1912.

Π. Κωνσταντινίδης, Θ. Θεοδότου, Α. Λιασίδης, Ι. Οικονομίδης, Ε. Χατζηϊωάννου, Λ. Ε. Λοιζου, Ι. Κυριακίδης, Ν. Κλ. Λανίτης και Ε. Ν. Ζήνων.